

ส่วนที่ ๒ บทคัดย่อหรือสรุปย่อของหลักสูตร เพื่อประโยชน์ในการสืบค้น (ภาษาไทย/อังกฤษ)

๒.๑ บทคัดย่อหรือสรุปย่อของหลักสูตร*

กรมส่งเสริมการเกษตร ได้การพัฒนาศักยภาพปศุสัตว์กลุ่มเกษตรกร สมาชิกกลุ่มเกษตรกร เกษตรกรรุ่นใหม่ และเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบงานกลุ่มเกษตรกรและเกษตรกรรุ่นใหม่ ผ่านการเรียนรู้ในต่างประเทศ ที่มีศักยภาพในเรื่องการเกษตร จึงจัดทำโครงการการแลกเปลี่ยนยุวเกษตรกร เกษตรกร และเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบกลุ่มเกษตรกร และเกษตรกรรุ่นใหม่กับวิทยาลัยเกษตรกรรมและโภชนาการโคอิบูจิ ประเทศญี่ปุ่น เพื่อพัฒนาองค์ความรู้ด้านการเกษตรเป็นการเปิดโลกทัศน์ให้แก่ สมาชิกกลุ่มเกษตรกร เกษตรกรรุ่นใหม่ และเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรของประเทศไทย ให้ได้รับความรู้ ทักษะ และแนวคิดในการพัฒนา การเกษตร เกิดการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ รวมทั้งเปิดโอกาสการเรียนรู้วัฒนธรรมของประเทศญี่ปุ่น และกระชับความสัมพันธ์อันดีงาม ซึ่งสมาชิกกลุ่มเกษตรกร และเกษตรกรรุ่นใหม่ และเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบงานเข้าร่วมโครงการ ทั้งหมด ๘ ราย ประกอบด้วย เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบงาน ๒ ราย สมาชิกกลุ่มเกษตรกร ๑ ราย และเกษตรกรรุ่นใหม่ (Young Smart Farmer) ๕ ราย ซึ่งผู้เข้าร่วมโครงการทั้ง ๘ รายจะพักอาศัยกับ Host Family ของประเทศญี่ปุ่นเป็นระยะเวลา ๓๐ วัน และได้ฝึกงานด้านการเกษตรที่แตกต่างกันออกไป แบ่งออกเป็น ๕ ฟาร์ม ได้แก่ ๑. Iwasaki's Farm ฝึกงานด้านการปลูกผักผลไม้ ข้าว และการตลาด ๒. Kobayashi's Farm ฝึกงานด้านการปลูกผัก มันหวานญี่ปุ่น และการตลาด ๓. Murakami's Farm ฝึกงานด้านการปลูกมะเขือเทศครบวงจรตลอดทั้งด้านการผลิต และการตลาด ๔. Miyazawa's Farm ฝึกงานด้านการปลูกมะเขือเทศ และข้าว ๕. Kobanawa's Farm ฝึกงานด้านการปลูกไม้ดอกไม้ประดับ การฝึกงานและพักอาศัยกับ Host Family ของทั้ง ๕ ฟาร์มผ่านมาด้วยดี โดยผู้เข้าร่วมโครงการได้รับความรู้ในการผลิตพืช การวางแผนการผลิต รวมถึงการตลาด และได้เรียนรู้วัฒนธรรมการทำงาน และการใช้ชีวิตของคนญี่ปุ่น สร้างสัมพันธ์อันดีกับครอบครัว Host Family มาเป็นแนวทางในการประกอบอาชีพทางการเกษตร และเตรียมความพร้อมในการเข้าสู่ภาคการเกษตรในอนาคตต่อไป

ส่วนที่ ๓ ข้อมูลที่ได้รับจากการศึกษา ฝึกอบรม ดูงาน ประชุม/สัมมนา ปฏิบัติการวิจัย และการไปปฏิบัติงานในองค์การระหว่างประเทศ

๓.๑ วัตถุประสงค์

- ๓.๑.๑ เพื่อสร้างทักษะ ความรู้ด้านเกษตรแก่ที่ปรึกษากลุ่มเกษตรกร สมาชิกกลุ่มเกษตรกร เกษตรกรรุ่นใหม่ และเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรผู้รับผิดชอบงานกลุ่มเกษตรกร และเกษตรกรรุ่นใหม่ ผ่านการเรียนรู้เทคโนโลยีการเกษตรและการบริหารจัดการด้านการผลิตและการตลาดของประเทศญี่ปุ่น
- ๓.๑.๒ เพื่อเปิดโอกาสการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้และประสบการณ์ในการพัฒนางานยุวเกษตรกร และเกษตรกรรุ่นใหม่ระหว่างประเทศไทยกับประเทศญี่ปุ่น
- ๓.๑.๓ เพื่อเสริมสร้างและพัฒนาเครือข่ายยุวเกษตรกรและเกษตรกรรุ่นใหม่กับประเทศญี่ปุ่น
- ๓.๑.๔ เพื่อกระชับความสัมพันธ์อันดีงามระหว่างประเทศไทยกับประเทศญี่ปุ่น

๓.๒ เนื้อหาที่เป็นสาระสำคัญในเชิงวิชาการ ที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ ไม่น้อยกว่า ๑ หน้ากระดาษ A๔ (หากมีรายงานฯ แยกต่างหากโปรดแนบไฟล์ PDF ขนาดไม่เกิน ๕ MB ส่งด้วย)

โครงการการแลกเปลี่ยนยุวเกษตรกร เกษตรกร และเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบกับประเทศญี่ปุ่น ระหว่างวันที่ ๓ กันยายน - ๒ ตุลาคม ๒๕๖๖ (๓๐ วันรวมวันเดินทาง) ดังนี้

๓.๒.๑. Murakami's Farm จังหวัดอิบารากิ ประเทศญี่ปุ่น ซึ่งเป็นเกษตรกรปลูกมะเขือเทศ และเป็น Host Family ของประเทศญี่ปุ่น โดยมีนางสาวซูดากา จันท์ชัง นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรชำนาญการ

สำนักงานเกษตรอำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม และนางสาวชลทิพย์ ชลานุเคราะห์ นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร ปฏิบัติการ สำนักงานเกษตรอำเภอกูเรือ จังหวัดเลย เข้าร่วมกิจกรรมดังกล่าว Murakami's Farm เป็นฟาร์มที่มีความเชี่ยวชาญด้านการปลูกมะเขือเทศ โดยนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมเข้ามาช่วยบริหารจัดการฟาร์มตั้งแต่กระบวนการปลูกจนถึงการเก็บเกี่ยวผลผลิต เนื่องจากพบปัญหาเช่นเดียวกันคืออายุของเกษตรกรที่สูงขึ้น ปัจจุบันลูกชายของเจ้าของฟาร์มได้เข้ามาช่วยในการพัฒนา บริหาร และขับเคลื่อนฟาร์มต่อจากรุ่นของพ่อแม่ ปัจจุบัน ฟาร์มแห่งนี้มีทั้งหมด ๓ โรงเรือน พื้นที่รวมประมาณกว่า ๓ ไร่ ๓ งาน โดยลักษณะของโรงเรือน มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

โรงเรือน A (A House) โรงเรือนหลังคาหน้าจั่วแบบสมมาตร (even span หรือ single span) เป็นรูปแบบโรงเรือนที่ใช้กันแพร่หลายในเขตอบอุ่นและเขตหนาว หลังคาอาจออกแบบให้เปิดได้เพื่อระบายอากาศร้อนในฤดูร้อน โดยโรงเรือนจะสูงโปร่ง มีพลาสติกใสคลุมทุกด้าน ด้านข้างสามารถปรับลดมาลงได้ เป็นโรงเรือนขนาดใหญ่ที่มีโรงเรือน ๒ โรงเชื่อมติดกัน

โรงเรือน B (B House) โรงเรือนหลังคาหน้าจั่วแบบสมมาตร แต่หลังคาโรงเรือนไม่สูงเท่าโรงเรือน A เพื่อให้ง่ายต่อการขึ้นค้างของต้นมะเขือเทศ

โรงเรือน C (C House) โรงเรือนทรงโค้ง ที่แบ่งออกเป็นโรงเรือนย่อยอีก ๙ โรงเรือน แยกออกจากกัน รูปทรงมีความทันสมัย เป็นโรงเรือนราคาประหยัด สามารถต้านทานกับแรงลมที่เข้ามาปะทะได้ดี เพราะลักษณะที่โค้งจะทำให้ลมไหลผ่านได้ง่ายขึ้น ส่วนการระบายอากาศอาศัยการถ่ายเทอากาศจากด้านข้างโรงเรือนผ่านตาข่ายกันแมลง โรงเรือนไม่สูงมาก ทางเข้ากว้างเพียงพอที่เครื่องจักรสามารถเข้าไปทำงานได้สะดวก

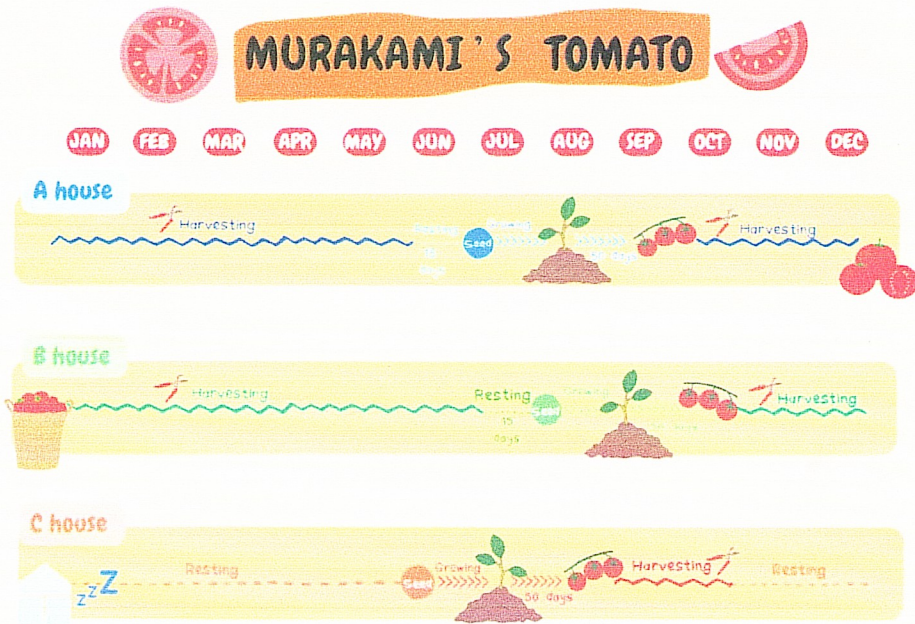

๑) เทคโนโลยีระบบภายในโรงเรือน โรงเรือน A และโรงเรือน B เป็นการปลูกพืชภายใต้สภาพโรงเรือนแบบการปลูกพืชโดยไม่ใช้ดิน (soilless culture) ซึ่งเป็นการปลูกพืชแบบใช้วัสดุปลูก (substrate culture) เป็นระบบการปลูกพืชในวัสดุต่างๆที่ไม่ใช่ดิน เพื่อเป็นที่ยึดค้ำต้นพืชโดยให้ปุ๋ยผ่านระบบน้ำ มีรางน้ำรองด้านล่าง ให้น้ำด้วยระบบน้ำหยด โรงเรือนเป็นระบบการปลูกพืชที่ติดตามและควบคุมสภาวะแวดล้อมภายในโรงเรือน

ได้แก่ อุณหภูมิอากาศ ความชื้นอากาศ ความเข้มแสง และความชื้นดิน โดยใช้ชุดเซนเซอร์และระบบควบคุมการให้น้ำ และปุ๋ยอัตโนมัติตามความต้องการของพืช ใช้คอมพิวเตอร์ในการควบคุม ทั้งหมด มีท่อลมขนาดใหญ่อยู่รอบโรงเรือน และได้ชั้นวางต้น โดยท่อลมนี้เป็นท่อลมควบคุมอุณหภูมิภายในโรงเรือนจากตู้เครื่องพ่นลมร้อน และมีท่อลมขนาดเล็กวางไว้ระหว่างต้นช่วงกลางลำต้นก่อนมาทางยอด เป็นท่อก๊าซ CO₂ ให้กับต้นมะเขือเทศ โรงเรือน C จะควบคุมโดยระบบโรงเรือนอัจฉริยะเช่นกัน แต่จะปลูกพืชภายใต้สภาพโรงเรือนแบบการปลูกพืชบนดิน (growing in soil) มีการเตรียมดิน คลุมพลาสติกหน้าดินเพื่อรักษาความชุ่มชื้นของดิน โรงเรือนอากาศถ่ายเทได้สะดวก สภาพแวดล้อมภายในโรงเรือนใกล้เคียงกับภายนอก ติดตั้งพัดลม แต่ไม่ได้มีอุปกรณ์ทำความร้อน เหมือน โรงเรือน A และโรงเรือน B

๒) การวางแผนการผลิตมะเขือเทศ ให้ได้ผลผลิตตลอดปี โดยฟาร์ม มี ๓ โรงเรือน มีการเริ่มไล่เลี่ยกันไป ทำให้สามารถเก็บผลผลิตได้ทั้งปี เพียงพอต่อความต้องการของตลาด ผลผลิตไม่ล้นตลาด โดยโรงเรือน A จะปลูกในช่วงเดือน ก.ค. เก็บเกี่ยวในช่วงเดือน ต.ค. ถึง มิ.ย. โรงเรือน B จะปลูกในช่วงเดือน ส.ค. และเก็บเกี่ยวช่วงเดือน พ.ย. ถึง ก.ค. และโรงเรือน C จะปลูกในช่วงเดือน มิ.ย. เก็บเกี่ยวในช่วงเดือน ส.ค. ถึง ต.ค. จะเห็นได้ว่าโรงเรือน A และโรงเรือน B มีอายุการเก็บเกี่ยวที่ยาวนานกว่า โรงเรือน C เนื่องจากโรงเรือน C ไม่มีระบบทำความร้อน (heater) ควบคุมอุณหภูมิให้ต้นมะเขือเทศเจริญเติบโตในฤดูหนาวได้ จึงจำเป็นต้องพักแปลงในช่วงเดือน พ.ย. ถึง มิ.ย. ถึงจะเริ่มเตรียมดินสำหรับปลูกในรอบถัดไป ดังภาพ

ระหว่างการผลิต ทางฟาร์มจะมีการดูแลรักษาต้นมะเขือเทศอย่างใกล้ชิด เช่น การตัดแต่งใบแก่ การตัดยอดที่ไม่จำเป็น การหนีบกิ่งช่วยพยุงต้น การพ่นสารเคมีป้องกันและกำจัดศัตรูพืช

๓) กิจกรรมและเทคโนโลยีการปลูกและดูแลรักษามะเขือเทศ

- การเพาะกล้า จะเพาะในวัสดุปลูก โดยเมล็ดพันธุ์มีราคาค่อนข้างสูง ต้องใช้ความประณีต และดูแลอย่างดีก่อนการย้ายปลูก

- การเตรียมพื้นที่หรือภาชนะปลูก เมื่อกล้ามะเขือเทศโตพอถึงระยะที่ย้ายลงกระถางที่ใส่วัสดุปลูก ให้ย้ายลงกระถางด้วยความระมัดระวัง สำหรับโรงเรือน A และโรงเรือน B จะย้ายใส่กระถางละ ๒ ต้น ซ้าย-ขวา เพื่อให้วางตามแนวของแถวในฐานปลูกและต้นมะเขือเทศที่โตขึ้นค้ำทางด้านซ้าย และขวา โดยในโรงเรือน C จะย้ายลงไปปลูกในดินที่เตรียมแปลงไว้ โดยในโรงเรือน C จะมีการขุดดินตากทิ้งไว้ก่อนพร้อมทั้งปรับสภาพดินให้เหมาะสมต่อการปลูก มีการใส่สารปรับสภาพดิน ใส่ปุ๋ยอินทรีย์ และใส่ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดินก่อนการปลูกมะเขือเทศ

- การปลูก เมื่อต้นมะเขือเทศในกระถางปลูกแข็งแรงดี ต้นสูงประมาณ ๓๐- ๓๕ cm. ให้ย้ายไปใส่ร่องที่แทนปลูก ในโรงเรือน A แต่ละต้นจะมีระยะห่างระหว่างต้นประมาณ ๓๐- ๔๐ cm. ในโรงเรือน B เช่นเดียวกัน แต่จะกำหนดช่วงไม่เท่ากัน โดยด้านหัวท้ายของแถว ต้นที่ ๑ และต้นที่ ๒ จะห่างกันประมาณ ๑ ช่วงกระถาง หรือ ๑๐ cm. และจากต้นที่ ๒ ไป ๓ ห่างกัน ๔ กระถาง หรือ ๔๐ cm. และจากต้นที่ ๓ ไป ๔ ห่างกัน ๓ กระถาง หรือ ๓๐ cm. โดยจะสลับ ๓๐ cm. และ ๔๐ cm. ไปตลอดทั้งแถวปลูก เพื่อให้ได้จำนวนต้น และระยะที่เหมาะสม โดยระยะที่ห่าง ๓๐ cm. จะสำหรับต้นที่ใกล้กับสายค้ำ และต้น ๔๐ cm. จะสำหรับต้นที่ไกลกับสายค้ำ

- การปลูกซ่อม โดยเริ่มจากการเพาะกล้า การย้ายใส่กระถางละ ๒ ต้น จะทำเพื่อไว้สำรองกรณีเกิดต้นหัก ต้นเสียหายระหว่างการย้ายลงแทนปลูก หรือการจัดทรงต้นกับสายค้ำและเกิดการเสียหายระหว่างปฏิบัติงาน ให้สามารถนำต้นสำรองที่เตรียมไว้มาใส่แทนได้เลย

- การให้น้ำ ให้ความชุ่มชื้นกับวัสดุปลูกเพื่อให้พืชสามารถดูดซับ ละลายธาตุอาหารต่างๆ เอาไว้ใช้เป็นประโยชน์ โดยทั้ง ๓ โรงเรือนจะให้ปุ๋ยหรือสารละลายธาตุอาหารไปพร้อมกับระบบน้ำ โดยเป็นการให้น้ำด้วยระบบน้ำหยด

- การทำค้างมะเขือเทศ จะใช้เชือกผูกติดกับขอเกี่ยวที่เกี่ยวข้องบนเส้นลวดสลิงด้านบนโรงเรือน ด้ายซ้าย และขวาของแทนปลูก และใช้คลิปหนีบต้นมะเขือเทศ หนีบต้นติดกับเชือกไว้ โดยเส้นลวดสลิงจะเป็นตัวรับน้ำหนักต้นมะเขือเทศไว้ โดยหนีบเกี่ยวเชือกกับข้อใบที่อยู่เหนือช่อดอก ๑ ข้อ เพื่อใช้รับน้ำหนักลูกมะเขือเทศโดยไม่หนีบล่างช่อดอก เพราะถ้าเกิดคลิปรูดอาจจจะรูดช่อดอกเสียหาย จึงต้องหนีบไว้เหนือช่อดอก และการหนีบจะต้องหนีบให้เชือกอยู่ทางด้านขวาของช่อดอกอยู่เสมอ เพื่อให้ทรงต้นไปในทิศทางเดียวกัน และสามารถรับน้ำหนักผลได้โดยไม่ทำให้เสียหาย

- การตัดแต่งกิ่ง หรือเด็ดใบ การตัดแต่งใบมะเขือเทศให้เหมาะสมกับการเจริญเติบโต เพื่อให้ต้นสมบูรณ์ เจริญเติบโตดี อีกทั้งให้ทรงต้นโปร่งอากาศถ่ายเทได้สะดวก ให้ตัดใบแก่กลางช่องผลออก ๒-๓ ใบออก จากด้านล่าง และตัดใบที่อยู่ด้านหลังช่อดอก หรือช่อผล เพื่อไม่ให้กิ่งฉีก และเด็ด ใบล่างสุด ๒-๓ ใบ (ในต้นเล็ก) โดยการตัดใบหรือเด็ดใบของทุกต้น จะต้องฉีดพ่นน้ำยาฆ่าเชื้อที่กรรไกรก่อนไปตัดต้นใหม่เสมอ เพื่อป้องกันการติดเชื้อโรคพืช

- การคลุมแปลง ในโรงเรือน C จะต้องมีการคลุมแปลงเพาะปลูกมะเขือเทศลงในดินเพื่อเป็นการรักษาความชื้นในดิน และเป็นการป้องกันไม่ให้เกิดวัชพืชต่างๆ ส่วนโรงเรือน A และโรงเรือน B จะคลุมพื้นแปลงด้วยพลาสติกหนาเพื่อป้องกันการเกิดวัชพืชในโรงเรือน

- การกำจัดวัชพืช ในโรงเรือนมะเขือเทศจะมีวัชพืชบ้างเล็กน้อยตามด้านข้างโรงเรือน หรือบริเวณรอยต่อของพลาสติกคลุมแปลง กำจัดด้วยการถอน การเก็บออกจากโรงเรือน และทำลายวัชพืชต่างๆ ที่เราไม่ต้องการเพราะวัชพืชเหล่านี้ นอกจากจะคอยแย่งน้ำ และธาตุอาหารต่างๆ แล้วยังเป็นแหล่งที่อยู่อาศัยของโรคและแมลงศัตรูพืชอีกด้วย

- การช่วยผสมเกสร การช่วยผสมเกสรดอกใช้ สารควบคุมการเจริญเติบโตของพืชกลุ่มออกซิน ได้แก่ ๔-CPA (๔-chlorophenoxyacetic acid) และใช้สีผสมอาหารเป็นสัญลักษณ์ว่าช่อดอกนี้ได้พ่นแล้ว การใช้ ๔-CPA มีผลดีต่อการเพิ่มการติดผล และการเจริญเติบโตของผล แต่อย่างไรก็ตามการใช้ ๔-CPA ก็มีผลให้มะเขือเทศกลางผิดปกติ มีลักษณะฟ้ามหรือนุ่มเกินไป ทำให้คุณภาพต่ำได้ ดังนั้นการผสมเกสรมะเขือเทศต้องอาศัยเทคนิคและความชำนาญเพื่อไม่ให้เกิดข้อเสียดังกล่าว และในช่วงอากาศหนาวที่ Murakami's Farm จะเปลี่ยนการผสมเกสรมาใช้ ผึ้งบัมเบิล หรือบัมเบิลบี (Bumblebee) เป็นพันธุ์ผึ้งในซีกโลกเหนือ ตัวมีขนฟูยาวตลอดทั่วทั้งตัวและสีส้มสดใส Bumblebee จะทำการเจาะรูเล็กๆ ไว้ในใบของพืช เพื่อกระตุ้นให้ต้นไม้ออกดอกมากขึ้น และช่วยผสมเกสรให้กับมะเขือเทศโรงเรือน โดยใช้ ๑๐๐ ตัว/ โรงเรือน (๒ กล่อง)

- ระบบการจัดการศัตรูพืชแบบผสมผสาน(IPM – Integrated Pest Management) การใช้สารเคมีเพื่อป้องกัน และกำจัดศัตรูพืชตลอดจนการใช้แร่ธาตุอาหารฮอร์โมนต่างๆ ในพืช มีการใช้ด้วยความระมัดระวัง ถูกต้องเหมาะสม และปลอดภัย ซึ่งสอดคล้องกับการเจริญเติบโตในแต่ละช่วงของพืช มีระยะการหยุดยาคที่ชัดเจน ใช้สารธรรมชาติ และใช้เคมีที่ได้รับรองมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารของญี่ปุ่น เพื่อป้องกันสารพิษตกค้างในผลผลิตไม่กระทบต่อผู้บริโภคและสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะช่วงที่ปล่อยผึ้ง จะต้องใช้สารเคมีอย่างระมัดระวัง เพราะจะทำให้ผึ้งตายได้ จะมีการจัดการศัตรูพืชโดยการใช้ น้ำมันดอกคำฝอยผสมน้ำมันเมิลดีฟายเออร์ เป็นอีมัลซิไฟเออร์ (Emulsifier) มาตรฐาน ออแกนิก ของประเทศญี่ปุ่น JAS (Japanese Agricultural Standard) ซึ่งเป็นน้ำมันที่

ปลอดภัยต่อคน แต่ไปปิดกั้นระบบทางเดินหายใจของแมลงหรือหนอนที่รบกวน และการใช้หัวมันสำปะหลัง มาบด และกวนผสมน้ำหรือแป้งมันมากวนเป็นแป้งเปียก แล้วผสมน้ำฉีดยุติ แต่ต้องโดนตัวหนอนแมลงศัตรู จะเหนียวติดตัว พอถึงเวลาแห้ง มันจะแข็งและทำให้แมลงและหนอนตายในที่สุด ซึ่งถ้าโดนตัวผึ้ง ผึ้งก็ตายเช่นกัน แนวทางแก้ไขคือ ปิดกล่องผึ้ง ชังไม่ให้ออกจากกล่อง

๔) การเก็บเกี่ยวมะเขือเทศ

เก็บผลแก่ที่มีสีออกชมพูระเรื่อ ใช้กรรไกรตัดขั้วให้ชิดผล เพื่อป้องกันไม่ให้ขั้วมะเขือเทศไปชูดชิดผลของลูกอื่นได้รับความเสียหาย การตัดจะตัดไล่ตะกร้าวางเรียงกันจนเต็ม ไม่ซ้อนลูก และใช้วัสดุรองพลาสติกกันกระแทก รองก่อนจะเรียงชั้นที่ ๒ ซึ่งใน ๑ ตะกร้าจะเรียงเพียง ๒ ชั้น เก็บเกี่ยวด้วยความระมัดระวังป้องกันการสูญเสีย หรือเสียหายน้อยที่สุด ผลผลิตเฉลี่ยจะอยู่ที่ประมาณ ๒๑ กิโลกรัม/ต้น

๕) การจัดการผลผลิตมะเขือเทศหลังการเก็บเกี่ยวและการคัดบรรจุ

หลังจากเก็บเกี่ยวมาที่โรงบรรจุ จะต้องส่งขายภายใน ๑ - ๒ วัน ไม่ได้เก็บรักษาไว้นาน และจะวางตะกร้ามะเขือเทศไว้ที่มีอากาศถ่ายเทได้สะดวก หากมีความจำเป็นต้องเก็บรักษานาน ฟาร์มจะมีห้องเย็นไว้สำหรับเก็บมะเขือเทศได้ การคัดเกรด และบรรจุ ที่ฟาร์มจะขายมะเขือเทศ บรรจุในบรรจุภัณฑ์หลายรูปแบบ ทั้งในรูปแบบกล่องลังกระดาษคัดคุณภาพลูกสวยขนาดใกล้เคียงกัน มีทั้งแบบบรรจุ ๕ กิโลกรัม ๒ กิโลกรัม ๑ กิโลกรัม และ ๐.๕ กิโลกรัม ซึ่งการบรรจุกล่อง ลูกค้าส่วนใหญ่จะซื้อเป็นของฝาก แต่ส่วนใหญ่ฟาร์มจะบรรจุใส่ถุงใส่น้ำหนัก ๕๐๐-๕๕๐ กรัม โดยจะบรรจุขนาดลูกที่ใกล้เคียงกันไว้ด้วยกัน ลูกขนาดเล็กจะบรรจุด้วยกัน โดยจะต้องบรรจุใส่อย่างน้อย ๓ ผล เพื่อความสวยงาม ก่อนบรรจุจะต้องคัดลูกที่มีตำหนิ เน่าเสีย แตก ลาย มีขนาดเล็กเกินไป ผลบิดเบี้ยวไม่ได้รูป หรือผลที่มีลักษณะฟ้าม รวมไปถึงผลที่สุกนึ่งจนเกินไปออกก่อน คัดเลือกเฉพาะผลมะเขือเทศที่สวยงามเท่านั้นมาบรรจุขาย โดยเชื่อว่าจะมีผลต่อการสร้างความเชื่อถือให้กับผู้บริโภคและสร้างการจดจำให้กับสินค้า

๖) การจัดการด้านการตลาด

สำหรับมะเขือผลสวย ไม่มีตำหนิ ได้มีการจัดการด้านการตลาดและการจำหน่ายผลผลิต โดยมีความร่วมมือกับสหกรณ์การเกษตรญี่ปุ่น หรือ JA (Japan Agricultural Cooperatives) ส่งไปจำหน่าย สร้างรายได้หลักให้แก่ฟาร์มอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ยังมีส่วนทางการจัดจำหน่ายสินค้า ร้านค้าของวิทยาลัยเกษตรกรรมและโภชนาการโคอิบุจิ และตามร้านย่อยภายในชุมชนและชุมชนใกล้เคียงอีกประมาณ ๓๐ ร้าน สำหรับผลผลิตที่มีตำหนิ หรือ ตกเกรด จะถูกนำไปส่งอีก ๓ ช่องทาง ดังนี้

- ตลาดเช้า (Morning Market) ซึ่งเป็นการรวมตัวกันจำหน่ายผลผลิตที่มีตำหนิ ราคาต่ำ ของกลุ่มแม่บ้านประมาณ ๑๕ คน ที่มีพ่อบ้านเป็นสมาชิก JA อยู่แล้ว โดยสมาชิกแต่ละคนจะมีผลผลิตที่ต่างชนิดกัน (หรืออาจซ้ำกันบ้าง) มาวางขายรวมกัน โดยจะลงทะเบียน จำนวนที่ม่าวางและราคา โดย ทุกๆเช้าวันศุกร์ เวลา ๗.๐๐ น. แม่บ้านแต่ละฟาร์มก็จะนำของมาวางขาย เป็นพื้นที่คล้ายโกดังเล็กๆ ประมาณ ๕x๖ เมตร หลัง JA สาขาใหญ่ มีกระเบสำหรับวางของขายแต่ละเจ้า และพูดคุยแลกเปลี่ยนกันตามอัธยาศัย ระหว่างรอให้ถึงเวลาเปิด ๗.๓๐ น. ระหว่างนั้นจะมี ลูกค้าที่เตรียมถือตระกร้า มารอซื้ออยู่หน้าร้าน นับ ๒๐ ราย ถึงเวลาเปิด ลูกค้ารีบเข้าไปซื้อของราคาถูก เหล่าแม่บ้านจะอยู่ประจำจุดคอยบริการ เก็บเงิน ใส่ถุง แนะนำสินค้า คอยจัดเรียงสินค้า เป็นต้น ใช้เวลาประมาณ ๑ ชม. ลูกค้าเริ่มทยอยกลับหมด สมาชิกกลุ่มบางส่วนเริ่มแยกย้าย จะทิ้งสมาชิกอยู่เฝ้าประมาณ ๓-๔ คน หมุนเวียนกันไปในแต่ละสัปดาห์ จนถึงเวลาเที่ยง สมาชิกกลุ่มทุกคนจะมา รับเงิน ในส่วนที่สินค้าตัวเองขายได้ สำหรับสินค้าที่เหลือ สมาชิกแต่ละท่านจะแบ่งกันกลับบ้านไปโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย ซึ่งหลักการบริหารจัดการของตลาดเช้าที่สำคัญคือ การนัดเวลา ทั้งผลผลิต ผู้ขาย และผู้บริโภค มาในเวลาเดียวกัน ทำให้ ผู้ผลิตได้ขายสินค้าที่บริโภคได้แต่มีตำหนิเพียงเล็กน้อย โดยใช้เวลาแค่เพียง ๒-๔ ชม.เท่านั้น ในการขายต่อสัปดาห์ และผู้บริโภคได้ซื้อสินค้าที่สามารถบริโภคได้แม้จะไม่สวยนัก อีกทั้งราคาไม่สูง และการแบ่งหน้าที่อย่างชัดเจนของสมาชิกแม่บ้านแต่ละคน

- การขายราคาถูกให้กับคนในชุมชน หรือ ให้เป็นของฝาก สำหรับผลผลิต ที่มีตำหนิมากขึ้น แต่ยังสามารถบริโภคได้นั้น จะมีการนำไปแจกจ่ายให้กับ พนักงานในฟาร์ม ญาติ เพื่อนบ้าน และขายถูกๆสำหรับผู้มาซื้อถึงฟาร์ม ซึ่งคนเหล่านี้จำนวนไม่น้อย นำไปแปรรูปต่อ เป็น น้ำมะเขือเทศ ซอสมะเขือเทศ ซอสสปาเก็ตตี้ เป็นต้น

- สำหรับผลที่เน่าเสีย ไม่สามารถบริโภคได้เลย จะถูกนำไปหมักเป็นปุ๋ยร่วมกับวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรอื่นๆ เศษอาหารในครัวเรือน เพื่อนำไปใช้ในครัวเรือนและในฟาร์มต่อไป

๓.๒.๒. Iwasaki's Farm จังหวัดอิบารากิ ประเทศญี่ปุ่น ซึ่งเป็นฟาร์มเกษตรกรผู้ผลิตผัก ผลไม้ และเป็น Host Family ของประเทศญี่ปุ่น โดยมีนายฉัตรชัย ตอยพนาวัลย์ สมาชิกกลุ่มยุวเกษตรกรรมมหาวิทยาลัยแม่โจ้ จังหวัดเชียงใหม่ และนายจันยวัฒน์ ญาณะประเสริฐ Young Smart Farmer จังหวัดเชียงราย เข้าร่วมกิจกรรมดังกล่าว Iwasaki's Farm มีความโดดเด่นในการบริหารจัดการปฏิบัติการปลูก โดยมีการวางแผนการปลูกเอื้อประโยชน์ซึ่งการและกัน เช่น การปลูกเมล่อนร่วมกับข้าวโพด โดยจะปลูกเมล่อนเป็นหลักและตามด้วยการปลูกข้าวโพด เพื่อใช้ปุ๋ยที่เหลือจากเมล่อน ทำให้ลดต้นทุนการผลิต และได้รับการปรับปรุงบำรุงดินจากเศษวัสดุเหลือใช้จากข้าวโพด เกิดการหมุนเวียนซึ่งกันและกัน นอกจากนี้แล้วฟาร์มยังได้มีการวิเคราะห์ดินเพื่อนำมาคำนวณการให้ปุ๋ยโดยร่วมมือกับหน่วยงานทั้งมหาวิทยาลัยและหน่วยงานเอกชน ทำให้มีปฏิบัติการให้ปุ๋ยตามความต้องการของพืชต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม ทั้งนี้ฟาร์มยังนำเครื่องมือ และเครื่องจักรกลการเกษตรขนาดต่าง ๆ เข้ามาบริหารจัดการการปลูกพืช เพื่อทดแทนกำลังคนที่มีอยู่ในฟาร์มจากปัญหาด้านอายุที่สูงขึ้นของเกษตรกรในประเทศญี่ปุ่น รวมทั้งนำโดรน (Drone) มาช่วยในการดูแลจัดการแปลงปลูกดูแลรักษาพืชในแต่ละช่วงการผลิต ทำให้ได้ผลผลิตที่มีคุณภาพและเป็นที่ต้องการของตลาดและชุมชน ฟาร์มยังได้มีการจัดการด้านการตลาดและการจำหน่ายผลผลิตโดยมีความร่วมมือกับสหกรณ์การเกษตรญี่ปุ่น หรือ JA (Japan Agricultural Cooperatives) เป็นผู้มารับสินค้าของฟาร์มไปจำหน่าย และมีการจำหน่ายในรูปแบบการส่งจอง โดยจะมีการจองผลผลิต อยู่ ๓ ช่องทาง คือ การเข้ามาจองที่ฟาร์มโดยตรง การโทรมาจอง และการส่งจองออนไลน์ โดยที่ฟาร์มจะให้เกียรติกับลูกค้าที่มาจองที่ฟาร์มก่อน ที่จะได้รับผลผลิตก่อน ซึ่งถือว่าเป็นต้นแบบของการบริหารจัดการตั้งแต่การปลูกและการจำหน่ายด้วยตนเองอย่างประณีตมีประสิทธิภาพ โดยงานที่ผู้เข้าร่วมโครงการได้ฝึกส่วนใหญ่จะเป็นการจัดการแปลงข้าวโพด แปลงแครอท การผลิตเมล่อนคุณภาพให้ได้ความหวานตามมาตรฐาน การเก็บเกี่ยวผลผลิตข้าว และการจัดการหลังการเก็บเกี่ยวข้าว (post-harvest) การสีข้าว การสีขัดขาว ตลอดจนการเก็บรักษาข้าวในท้องเย็น

๓.๒.๓ Kobayashi's Farm จังหวัดอิบารากิ ประเทศญี่ปุ่น ซึ่งเป็นฟาร์มเกษตรกรผู้ผลิตผัก ได้แก่ มันหวาน กระเจี๊ยบเขียว พริกเผ็ด พริกหวาน มะนาว แตงกวา หอม ผักบุง ชิง เป็นต้น และเป็น Host Family ของประเทศญี่ปุ่น โดยมีนางสาวปาณิสรา ใจสุข Young Smart Farmer จังหวัดอุดรธานี เข้าร่วมกิจกรรมดังกล่าว Kobayashi's Farm เป็นฟาร์มต้นแบบด้านการจัดการดินและแปลงปลูก แบบครบวงจร ใช้แรงงานไม่มากโดยมีการใช้ปุ๋ยหมักที่ทำขึ้นมานำมาใช้เป็นธาตุอาหารพืช ร่วมกับปุ๋ยเคมีผ่านการวิเคราะห์ดิน โดยเน้นการปลูกพืชหมุนเวียนในแปลง นอกจากนั้นแล้วฟาร์มยังมีความโดดเด่น ในการปลูกมันหวานซึ่งเป็นสินค้าที่มีชื่อเสียงของฟาร์มและของพื้นที่ สามารถผลิตได้กว่าปีละ ๒๐๐ ตัน ผลผลิตจากฟาร์ม ในทุกๆวัน จะถูกบรรจุใส่ถุง โดยบรรจุภัณฑ์ (Packaging) จะถูกออกแบบและจัดทำเองในครัวเรือน และนำส่งขายในร้านค้า (Supermarket) ในชุมชน ถูกผ่านการทำตลาดทั้งใน และ ต่างประเทศ และได้มีการนำสื่อออนไลน์เข้ามาช่วยในการเป็นแหล่งกระจายผลผลิต เพิ่มทางเลือกให้แก่ผู้บริโภคที่จะเข้าถึงฟาร์ม โดยงานที่ผู้เข้าร่วมโครงการได้ฝึกส่วนใหญ่จะเป็นการเก็บเกี่ยวผลผลิต การจัดการหลังการเก็บเกี่ยว การแพ็คบรรจุภัณฑ์ของผักและผลผลิตภายในฟาร์ม ตลอดจนการส่งสินค้าเกษตรของฟาร์มสู่ตลาด

๓.๒.๔ Miyazawa's Farm จังหวัดอิบารากิ ประเทศญี่ปุ่น เป็นฟาร์มที่ผลิตได้แก่ มะเขือเทศ และข้าว และเป็น Host Family ของ นางสาวธัญมาศ แสงถนอม Young Smart Farmer จังหวัดลพบุรี และ นางสาวกมลวรรณ รุ่งประเสริฐวงศ์ Young Smart Farmer จังหวัดกาญจนบุรี เข้าร่วมกิจกรรมดังกล่าว โดยมีกิจกรรม การเตรียมโรงเรือน เพื่อการเพาะปลูกมะเขือเทศ ในระบบไฮโดรโปนิคส์ (Hydroponics) ตั้งแต่การเพาะเมล็ด กำจัดศัตรูพืชในโรงเรือน ทำความสะอาดภาชนะปลูก นอกจากมะเขือเทศ มีกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการผลิตข้าวญี่ปุ่น ได้แก่ การเกี่ยวข้าว ตัด เกี่ยวข้าว การสีข้าวและเก็บรักษาข้าว สำหรับอุปกรณ์เครื่องทุ่นแรงของที่นี่ จะมีลักษณะที่ใช้สำหรับใช้งานคนเดียว เนื่องจากเป็นกิจการของครัวเรือน ซึ่งมีแค่แม่และลูกชาย บริหารจัดการคนเดียว อาจจะมีแรงงานที่มา รับจ้าง Part Time บ้างเป็นบางครั้ง จึงจำเป็นต้องพึ่งพาตนเองให้ความสะดวกกับตนเองมากที่สุด โดยงานที่ผู้เข้าร่วมโครงการได้ฝึกส่วนใหญ่จะได้ใช้เครื่องจักรกลทางการเก็บเกี่ยวและการสีข้าว

๓.๒.๕ Kobanawa's Farm จังหวัดอิบารากิ ประเทศญี่ปุ่น เป็นฟาร์มที่ผลิตไม้ดอกไม้ประดับ ได้แก่ Blue ocean, Marguerite, Carnation, Monday villa, ต้นกาแฟ, ชิคุราเมง, ต้นมังกราว และ Begonia และเป็น Host Family ของ ดร.สุภาณี เมืองแก้ว Young Smart Farmer จังหวัดพิจิตร เข้าร่วมกิจกรรมดังกล่าว โดยมีกิจกรรม การดูแลรักษาไม้ดอกไม้ประดับในโรงเรือน เช่น การตัดแต่งใบดอกไม้ที่เหี่ยว การย้ายต้นกล้า ใส่ปุ๋ย และการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช เป็นต้น มีช่องทางการจัดจำหน่ายหลายทาง เช่น ร้านค้าในจังหวัดอิบารากิ, ร้าน JA (สหกรณ์) เมื่อมีคำสั่งซื้อ ทางฟาร์มจะเตรียมส่งตามรายละเอียดคำสั่งซื้อ โดยใส่กระดาษดอกไม้ในสภาพดอกไม้และนำไปวางบนชั้นเหล็ก และจะมีรถขนส่ง ซึ่งเป็นรถขนส่งเฉพาะสำหรับดอกไม้และต้นไม้เท่านั้น มารับไปส่งต่อตามคำสั่งซื้อนั้นๆ

๓.๓ ข้อค้นพบจากการเข้าร่วมงานกิจกรรมแลกเปลี่ยนเจ้าหน้าที่ ณ ประเทศญี่ปุ่น มีดังนี้

๓.๓.๑ การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานพัฒนาและส่งเสริมการเกษตรของประเทศญี่ปุ่นเป็นการพัฒนาและร่วมมือจากทั้งหน่วยงานภาครัฐ ภาคการศึกษา และภาคเอกชน เข้ามามีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนงาน โดยระบบงานภาครัฐ เป็นแกนหลักในการบริหาร และให้บริการประชาชน ให้เกิดความสะดวกรวดสบายในทุกๆด้าน เจ้าหน้าที่จากภาครัฐที่เข้ามาแนะนำ ดูแลเกษตรกร (Farmer Advisor) จะมีความเชี่ยวชาญ และรับผิดชอบเกษตรกรผู้ปลูกพืชแต่ละชนิด ซึ่งจะนำงานวิจัยและความรู้ความสามารถ มาส่งเสริม แนะนำ ให้เกษตรกรสามารถนำไปใช้ และผลิตเป็นผลผลิตนำไปสู่ผลิตภัณฑ์จริง สร้างรายได้เพิ่มได้มากขึ้น

๓.๓.๒ ประเทศญี่ปุ่นมีการขับเคลื่อนงานด้านสหกรณ์ที่มีศักยภาพโดยที่เรียกว่า JA (Japan Agricultural Cooperatives) คือ สหกรณ์กลางทางการเกษตรของญี่ปุ่น ที่เกิดจากการรวมกลุ่มกันของสหกรณ์ ในภูมิภาคต่าง ๆ ทำหน้าที่เป็นองค์กรกลางเพื่อหาพื้นที่ในการจัดจำหน่ายสินค้าให้กับเกษตรกรขนาดกลางและย่อยที่เป็นสมาชิก มีร้านจำหน่ายผลิตภัณฑ์จากเกษตรกร หลายสาขาและอยู่ในจุดที่ง่ายต่อการเข้าไปจับจ่ายใช้สอยของผู้บริโภค คล้ายกับร้านสะดวกซื้อ เช่น ใจกลางเมือง จุดพักระหว่างเมือง เป็นต้น การจัดซื้อผลิตผลบางส่วนเพื่อนำมาวางขายเอง หรือแปรรูปเพื่อวางขายในพื้นที่ร้านของทางสหกรณ์เองด้วย และยังกระทั่งเป็นธนาคารกับทำหน้าที่

เป็นบริษัทประกันให้กับเกษตรกรอีกด้วย ซึ่งเป็นแนวทางในการเป็นต้นแบบของการจัดการสินค้าในรูปแบบของ สหกรณ์ที่เข้มแข็ง และสร้างความน่าเชื่อถือให้กับผลิตภัณฑ์ที่ผลิต จากเกษตรกรในพื้นที่ และด้วยพื้นฐานของคนญี่ปุ่น ที่มี ระเบียบวินัย ซื่อสัตย์ และมีความรับผิดชอบ จึงสามารถทำให้การบริหารองค์กร เป็นไปด้วยความถูกต้องและ มั่นคง และเป็นจุดเริ่มต้นที่นำไปสู่การพัฒนาตลาดเล็กๆ เช่น ตลาดเช้า (Morning Market) ที่ขายสินค้ามีตำหนิ ราคา ถูกลง เป็นต้น

๓.๓.๓ พื้นฐานของคนญี่ปุ่น ใช้ชีวิตเรียบง่าย แต่มีระเบียบวินัย ตรงต่อเวลา รับผิดชอบต่อหน้าที่ของ ตนเองและมีการเก็บข้อมูล วางแผนเสมอ สิ่งที่ได้จาก ตั้งแต่เด็กๆ จะต้องเดินไปโรงเรียนให้ทัน ผู้ปกครองจะไม่ปรับ ไปส่ง ให้ฝึกการรับผิดชอบต่อตนเองตั้งแต่เด็ก ซึ่งส่งผลต่อรูปแบบการทำงานเมื่อเติบโตเป็นผู้ใหญ่ การทำงานตรงต่อ เวลา ทั้งเริ่มงาน พัก และเลิกงาน จะตรงเวลาเสมอ ตอนระหว่างทำงาน ตั้งใจทำ ใส่ใจทุกรายละเอียด หากเกิด ข้อผิดพลาดจะไม่ปล่อยผ่าน แก้งานจนถูกต้อง พอถึงเวลาพักหรือ เลิกงาน หยุด ไม่ว่าจะเกิดปัญหาอะไรขึ้นตรงหน้า ต้อง ปล่อยไว้ ค่อยกลับมาทำต่อตอนกลับมาถึงเวลาทำงาน และเช่นกัน สำหรับการวางแผนการทำงานในฟาร์ม จะมีการ วางแผนภาพรวมรายปี ว่าช่วงเดือนไหนต้องทำอะไรบ้าง แต่รายละเอียดปลีกย่อย หรือการวางแผนงานรายวัน ต้อง อาศัยการดูข้อมูลพยากรณ์อากาศเป็นหลัก ซึ่งในรายการทีวี จะมีช่องที่รายงานสภาพอากาศตลอด สามารถดูได้ ตลอดเวลา เป็นการเอื้อต่อความสะดวกในการวางแผนทำงาน หากวันนี้แดดร้อนมาก จะลดชั่วโมงการทำงานช่วง กลางวันลง วันไหนฝนจะตก จะต้องเตรียมตัวเก็บอุปกรณ์ฟาร์มให้เรียบร้อย เป็นต้น จึงเห็นได้ว่า หน่วยงานที่ดูแลเรื่อง การพยากรณ์อากาศ ต้องมีข้อมูลที่พร้อม และเที่ยงตรง บริการประชาชน ตลอดเวลา

๓.๓.๔ การถ่ายทอดงานวิจัยสู่การผลิตแบบสร้างมูลค่า โดยที่เกษตรกรสามารถนำมาปฏิบัติได้จริง โดยผ่านกระบวนการนำเสนอที่เข้าใจได้ในระดับของเกษตรกรผู้ปฏิบัติ และเมื่อประสบความสำเร็จจะมีการเข้ามา มีส่วนร่วมของภาคเอกชนในการสนับสนุนทั้งความรู้และด้านของเงินทุน โดยหน่วยวิจัยหรือหน่วยถ่ายทอดความรู้ จะมีจุดเด่น คือ กระจายอยู่ในทุกพื้นที่ให้เกษตรกรได้เข้าถึง และจะมีต้นแบบถึงผลผลิตและผลิตภัณฑ์ ทำให้เกษตรกรสามารถเห็นแนวทางที่จะนำมาต่อยอดในฟาร์มของตนเองได้จริง

๓.๓.๕ การนำเทคโนโลยีทั้งขนาดเล็ก และขนาดใหญ่เข้าช่วยในการจัดการฟาร์มในแต่ละขั้นตอน เพื่อลดปัญหาที่ประเทศญี่ปุ่นกำลังเจอคือการขาดแคลนแรงงานเนื่องจากเกษตรกรมีอายุสูงขึ้น โดยการเปิดให้ เกษตรกรเข้าถึงเครื่องมือและเทคโนโลยีที่ง่ายขึ้นจากการมีส่วนร่วมของมหาวิทยาลัย ภาคเอกชนที่พร้อมสนับสนุน เงินทุนร่วมกับภาครัฐ ซึ่งเป็นโมเดลการขับเคลื่อนงานต้นแบบที่จะขับเคลื่อนและจะลดผลกระทบจากการขาดแคลน แรงงานได้ ซึ่งการสนับสนุนดำเนินการควบคู่ไปกับการถ่ายทอดความรู้การใช้เครื่องมืออย่างถูกต้องและควบคุม จากหน่วยงานที่ดูแล และการใช้งานอุปกรณ์เครื่องจักรกลต่างๆ รวมไปถึงการทำงานในฟาร์ม ต้องคำนึงถึงความ ปลอดภัยเป็นอันดับแรกเสมอ และให้ความสำคัญต่อการเก็บอุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องใช้ทุกชนิด ใช้แล้วเก็บเป็นที่ หากชำรุด ต้องรีบซ่อมแซม

ส่วนที่ ๔ ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ

๔.๑ ปัญหา/อุปสรรค

๑) การฝึกงานในประเทศญี่ปุ่น Host Family เกษตรกร และเจ้าหน้าที่ของประเทศญี่ปุ่น ส่วนใหญ่ใช้ ภาษาญี่ปุ่นในการสื่อสาร ส่งผลต่อการสื่อสาร คำสั่ง ในการทำงาน และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ข้อมูลในการทำงาน

๒) เกษตรกร และเจ้าหน้าที่ ในโครงการ ไม่มีการสับเปลี่ยนหมุนเวียน Host Family ได้อยู่และเรียนรู้ เพียงแค่ฟาร์มเดียว ทำให้ได้ทักษะและแนวทางการทำงานที่ไม่หลากหลาย

๓) กิจกรรมไม่เป็นไปตามกำหนดการที่แจ้ง เช่น เรื่องวันหยุด (Holiday) ตามกำหนดการ คือ ได้หยุด ๒ วัน คือวันเสาร์และวันอาทิตย์ พอถึงเวลาทำงานจริงของแต่ละฟาร์ม มีการสลับวันหยุดหรือได้หยุด ๑ วัน ต่อ สัปดาห์ หรือไม่ได้หยุดเลย ทำงานทุกวัน เกษตรกร ต้องขอวันหยุดเอง ซึ่งเกษตรกรที่ไปฝึกงาน มีความเกรงใจต่อ Host ที่จะขอวันหยุด

๔) สภาพอากาศร้อนจัด

ส่วนที่ ๒ ความคิดเห็นของผู้บังคับบัญชา

.....
 - โศกพรตถึงลาภเงินประโยชน์ ต่อพรหมจรรย์ กษัตริย์
 ฯลฯ - เจ้าหน้าที่จะส่งเสริมพระศาสนา ซึ่งทั้งหมดต่างอยู่ในพระศาสนาและ
 พึงมอดตามด้านออกดีพระศาสนา นวัตกรรม เทคโนโลยี ต่างๆ
 จากพระแลงเปลี่ยนวิธี สักมา ๑๗๖๐๐ พึงมอดตามในวิธี
 สิทธิต่อไป

ลงชื่อ Art 9
 (นางอารีรัตน์ ศิริโชติ)
 ตำแหน่ง เกษตรอำเภอกุเรือ
 ลงวันที่ ๑๒ ตุลาคม ๒๕๖๖

ผู้ประสานงาน
 ชื่อ-นามสกุล นางสาวชลทิพย์ ชลานุเคราะห์